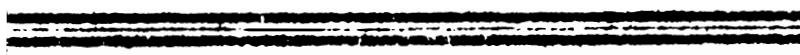

Vlaandrens

Weezang

Ean Zuid- en

Noord-Nederland

VLAANDREN'S WEEZANG

*Mijn liefde groeit, arm volk, met uw nood
En ik wensch in mijn hart U groot of dood.
O Vlaanderland, daar is schuld in uw schand
Des grijpt die U liefheeft den geesel ter hand
En slaat U, en slaat zich terzelvertijd,
Als een vader doet die zijn kind kastijdt.*

RENÉ DE CLERCQ.

DOOR CLAUDIUS SEVERUS

WAT is Vlaanderen een heerlijk land, met zijne grootsche steden, trotsche tempels en paleizen, zijne belforten en hallen ! Wat komen we schitterend voor aan een oppervlakkig toerist of toeschouwer die onze streken doorreist, en bij al die pracht en weelde ons gemakkelijk een air van voornaamheid toekent waar welstand heerscht en kunsten en wetenschappen weelderig bloeien.

Zinsbegoocheling, geachte lezer. Geen welstand in Vlaanderen ! Geene wetenschap ten onzent ! Kunst, ja dat zit ons wat in 't bloed zooals den Noord-Nederlander, maar wat we bezitten en 't meest van al de volkeren die ik ken, en ik ken heel Westelijk Europa : Arbeiden kunnen wel Slafelijken arbeid verrichten. Grondbewerkers en ijszervroeters omdat we moeten, en als wij, Vlamingen, het hoofd opsteken omdat soms eenigen onzer met de eerste prijzen naar huis komen die ze bemachtigd hebben met gedurende achtereenvolgende dagen een fiets vooruit te stuwen die hen het eerst te Parijs doet aankomen in den « Tour de France », en ons een min of meer rechtmatigen trots op het gelaat brengt, dan zeg ik ook : dat benevens dit meesterschap in een vak dat wel spier- en wilskracht aanduidt, maar ons toch van al de sporten het dichtst bij het dierlijke brengt, dat wij benevens dit ook het record slaan, ik spreek over Vlaanderen, in onwetendheid of ongeletterdheid : te Hamme 31 % die niet schrijven kunnen, en te Gent 50 % die het eenvoudige rekenen

niet kennen ; dat wij het record slaan van drankmisbruik ; het record der lage loonen, van kinder- en vrouwenarbeid ; het record van criminaliteit, van lage zedeloosheid ; dat Vlaanderen op zijn bodem voedt het onbeholpendste en onmondigste slavenvolk dat in Europa zijn weerga niet vindt, en dat misschien moet onderdoen voor Chineesche en Japaneesche achterbuurten.

Zoo gij walgt, geachte lezer, van deze uitdrukking wil ik U wel herinneren dat het met een bloedend hart is dat ik U zulks zeg ; maar als men deze overtuiging in zijn binnenste draagt gedurende 35 jaar, en die overtuiging stilaan heeft zien versterken en het wee zag vergrooten naarmate men in jaren en in wijsheid vordert, dan barst eens de bom en het zoolang gedragen wee vloeit weg in ongekunstelde stroomen.

Eenige weken na de bezetting stond ik aan de Schelde te Antwerpen naar de opdrijvende rivier te zien, in gezelschap van 20 à 30 personen, die allen, evenals ik, zich bepaalden het spel van licht en water met onverschillige oogen gade te slaan. Geen enkele onzer had opgemerkt dat sedert een vijftal minuten de rivier alle soort van wrakhout voorbij onze oogen voortstuwde, tot dat ik opmerkende, dat die drijvende luiken en roeren waarschijnlijk voortkwamen van twee binnenschepen die den vorigen nacht op hoogte van Liefkenshoek gedurende een storm schipbreuk geleden hadden. De aandacht was opgewekt, en wat 5 minuten vroeger, onverschillig als met de rivier éénuitmakende voorbijdreef, was nu belangwekkend geworden. Men sprak over de schipbreukelingen, de lading, tot zelfs de keffertjes hadden hun deel in onze belangstelling.

En zoo gaat het ons ; wij wandelen door het leven, en zien de puinen niet die ons omringen in Vlaanderen, die als één deel uitmaken van onze samenleving en burgerrecht verkregen hebben ; wij wandelen langs die puinen en hooren de zuchten niet

die uit onze groote Vlaamsche ruïne willen omhoog stijgen, maar onverbiddelijk versmacht worden door het gewoel van het dagelijksche leven.

Met Godefroid Kurth zullen we denken dat het koninkrijk België in 1830 geboren werd.

De geestdrift was niet zeer groot, België leefde, zonder meer, tot in de jaren 1870-'80, toen in heel de wereld een onweerstaanbare drang naar vooruitgang, zoowel op stoffelijk als op zedelijk gebied, waar te nemen was ; en van de twee rassen die het Belgische grondgebied bewoonden heeft het eene de algemeene vlucht van voorspoed en welvaart gekend, terwijl het andere verlaten en onbeholpen, gedompeld bleef in zijne middeleeuwsche verlatenheid.

Wallonië was het troetelkind, en Vlaanderen de bastaard. Voor het eene het beste in overvloed, voor het andere zelfs geen lief gebaar.

70 jaren hebben de mislukking niet kunnen doen vergeten van twee eenvoudige aardappeloogeten. Nog altijd gaat ons Vlaanderen gebukt, volgens Prof. Paul Fredericq, onder de gevolgen van de hongersnooden van 1845 en 1865.

Paul
Fredericq

85 lange jaren dat dit Vlaanderen behandeld wordt als een verstooteling door de slechtste stiefmoeder, die doof bleef voor de wanhoopskreten onzer voormannen, voortging met die onbarmhartige zedelijke en stoffelijke moordelij van ons volk.

Het is nu 30 jaar dat ik mijne stem en mijn arbeid bij die van mijne medestrijders voeg, en ik kan zeggen dat er sedertdien geen oogenblik in Vlaandrens geschiedenis voorbij ging zonder dat ik er getuige van was. Van den dood en begrafenis van Hendrik Conscience in 1883 tot de Verriestfeesten te Ingoyghem, van alles was ik getuige ; mijn land en volk ken ik tot in zijn binnenste ; en zoo sommigen onzer voormannen een dageraad wisten aan te kondigen,

dan zeg ik : Zij bedriegen zich. Vlaanderen met zijne eigentaalen zeden is op het punt te verdwijnen. De strijd was te ongelijk.

Het zou mij te ver leiden zoo ik mijne gedachten moest uiteenzetten, die, volgens mijn inziens, den spoedigen dood van ons volk zouden bewijzen. Het weze mij genoeg te herinneren, dat de Vlaamsche wetten en rechten afgebedeld moesten worden, en met tegenzin door de regeering toegestaan werden, met verstoktheid tegengewerkt, en in de bureellen te Brussel en in het binnenland eenparig doodgecijferd. En dan die geheimzinnige en verborgen bekamping. Niet langer dan twee maanden vóór den oorlog, hoorde ik door den secretaris van een onzer ministers, die, noteer goed, lezer, op Vlaamschgezinde geloofsverklaringen gekozen werd, zeggen met oogen die van blijdschap blonken :

« Un courant violemment antiflamingant se produit dans le pays, et d'ici quelque temps on aura coupé cette queue flamande. »

Met de Vlaamsche sleep bedoelde die man de Vlaamsche blok, eenigen tijd vroeger tot stand gekomen in de Kamers, en die een dozijntje leden telde.

Belgisch
geboorte

De 29.000 vierkante kilometers grond die liggen tusschen Nederland en Frankrijk zijn bewoond door twee volkeren van zeer uiteenloopenden aangeleg : de Walen of Franschsprekenden, ten getalle van 3 miljoen, die tot het Latijnsche, en de Vlamingen, ten getalle van 4.5 miljoen, die tot het Germaansche ras behooren. En de taalstreep die beneden Duinkerke vertrekt om tusschen Aken en Luik te eindigen, zal op één meter na, aanduiden tot welk ras de bewoners van deze streek behooren en die allen, buiten de taal, ook het kenmerk van hun ras vertoonen.

Van een eigenlijk Belgisch volk kan er aldus geen spraak wezen. De twee volkeren die dien grond

nevens elkander bewonen hebben gedurig van nationaliteit moeten verwisselen. Burgondisch, Spaansch, Oostenrijksch, Fransch, Hollandsch, alles zijn wij geweest. En toen in 1830, Frankrijk (1) zijn honderdste inval deed in Vlaanderen om het, met behulp eener kunstmatige en oppervlakkige omwenteling in te lijven, werd het in zijne pogingen verijdeld door het ingrijpen van Engeland dat geen machtigen gebuur aan den overkant van zijn land dulden kon.

Engeland bedreigde Frankrijk met een oorlog zoo het zijne troepen uit Antwerpen niet terugtrok ; wat het dan ook deed. En na de hevige kampstrijden om den ledigen troon, waar de Duc de Nemours, de zoon van den koning van Frankrijk, de grootste favori scheen, heeft Engeland weer zijne superioriteit laten blijken met een Saxe-Coburger te doen benoemen die aan het Engelsche hof leefde.

Frankrijk moest het onderspit delven, ten minste oogenschijnlijk, maar de bewerkers der omwenteling en hunne handlangers zouden er wel voor zorgen dat België hun niet geheel zou ontsnappen. Zij waren meest allen Franschen of zeer de Fransche natie toegedaan, en verlangden en verkregen als troostmiddel dat België aan de Fransche invloeden zou onderworpen blijven. Engeland was er mee oettkoord dat alle Germaansche invloeden dienden geweerd te worden ; en daar er van Germaansche invloeden in Wallonië geen spraak kan wezen, bedoelde men, door dat België, het Vlaamschspreekende gedeelte. Een ordewoord ging op in het centraliseerende Brussel dat geene middelen mochten ontzien worden.

VAN DAN AF DATEERT DIE
DROEVIGE MARTELAARSTOCHT
VAN ONS ONGELUKKIG VLAAN-
DEREN.

1) Volgens Maurits Joosen.

dan zeg ik : Zij bedriegen zich. Vlaanderen met zijn eigentaalen zeden is op het punt te verdwijnen. De strijd was te ongelijk.

Het zou mij te ver leiden zoo ik mijne gedachten moest uiteenzetten, die, volgens mijn inziens, den spoedigen dood van ons volk zouden bewijzen. Het weze mij genoeg te herinneren, dat de Vlaamsche wetten en rechten afgebedeld moesten worden, en met tegenzin door de regeering toegestaan werden, met verstoktheid tegengewerkt, en in de bureellen te Brussel en in het binnenland eenparig doodgecijferd. En dan die geheimzinnige en verborgen bekamping. Niet langer dan twee maanden vóór den oorlog, hoorde ik door den secretaris van een onzer ministers, die, noteer goed, lezer, op Vlaamschgezinde geloofsverklaringen gekozen werd, zeggen met oogen die van blijdschap blonken :

« Un courant violemment antiflamingant se produit dans le pays, et d'ici quelque temps on aura coupé cette queue flamande. »

Met de Vlaamsche sleep bedoelde die man de Vlaamsche blok, eenigen tijd vroeger tot stand gekomen in de Kamers, en die een dozijntje leden telde.

Belgisch
geboorte

De 29.000 vierkante kilometers grond die liggen tusschen Nederland en Frankrijk zijn bewoond door twee volkeren van zeer uiteenloopenden aangeleg : de Walen of Franschsprekenden, ten getalle van 3 miljoen, die tot het Latijnsche, en de Vlamingen, ten getalle van 4.5 miljoen, die tot het Germaansche ras behooren. En de taalstreep die beneden Duinkerke vertrekt om tusschen Aken en Luik te eindigen, zal op één meter na, aanduiden tot welk ras de bewoners van deze streek behooren en die allen, buiten de taal, ook het kenmerk van hun ras vertoonen.

Van een eigenlijk Belgisch volk kan er aldus geen spraak wezen. De twee volkeren die dien grond

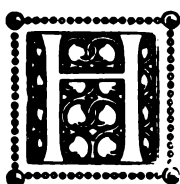
nevens elkander bewonen hebben gedurig van nationaliteit moeten verwisselen. Burgondisch, Spaansch, Oostenrijksch, Fransch, Hollandsch, alles zijn wij geweest. En toen in 1830, Frankrijk (1) zijn honderdste inval deed in Vlaanderen om het, met behulp eener kunstmatige en oppervlakkige omwenteling in te lijven, werd het in zijne pogingen verijdeld door het ingrijpen van Engeland dat geen machtigen gebuur aan den overkant van zijn land delden kon.

Engeland bedreigde Frankrijk met een oorlog zoo het zijne troepen uit Antwerpen niet terugtrok ; wat het dan ook deed. En na de hevige kampstrijden om den ledigen troon, waar de Duc de Nemours, de zoon van den koning van Frankrijk, de grootste favori scheen, heeft Engeland weer zijne superioriteit laten blijken met een Saxe-Coburger te doen benoemen die aan het Engelsche hof leefde.

Frankrijk moest het onderspit delven, ten minste oogenschijnlijk, maar de bewerkers der omwenteling en hunne handlangers zouden er wel voor zorgen dat België hun niet geheel zou ontsnappen. Zij waren meest allen Franschen of zeer de Fransche natie toegedaan, en verlangden en verkregen als troostmiddel dat België aan de Fransche invloeden zou onderworpen blijven. Engeland was er mee volkoord dat alle Germaansche invloeden dienden geweerd te worden ; en daar er van Germaansche invloeden in Wallonië geen spraak kan wezen, bedoelde men, door dat België, het Vlaamschspreekende gedeelte. Een ordewoord ging op in het centraliseerende Brussel dat geene middelen mochten ontzien worden.

VAN DAN AF DATEERT DIE
DROEVIGE MARTELAARSTOCHT
VAN ONS ONGELUKKIG VLAAN-
DEREN.

1) Volgens Maurits Jossen.

ET eerste middel dat aan de hand lag was de stoffelijke nederdrukking van ons volk. Met het stoffelijk verval, zou het zedelijk verval komen, en, met die beide, onze minderwaardigheid.

En waarlijk het doel is bereikt.

85 jaren eenzijdige regeering hebben van het Vlaamsche volk gemaakt een ondergeschikt slavenvolk, dat te vergeefs zijn weerga zal zoeken in de beschaafde streken ; en als men de verdrukte leren of Russische Polen in hun thuis bestudeeren gaat, moet men tot het besluit komen, dat die volkeren, niettegenstaande hunne eeuwenoude onvrijheid en verdrukking, nog eenige trappen hooger staan in hetgene men noemt *mensch zijn*. De zoo prachtige pater Stracke, van de S. J., in zijne schoone brochure *Arm Vlaanderen*, weet te zeggen : « Ik ken

pater
Stracke

» geen volk, en ik ken er vele, dat zoozeer den
» naam verdient als het onze, van een woest en
» baldadig volk. Ik heb met Hollandsche, Duitsche,
» Engelsche, Deensche, Poolsche, Oostenrijksche,
» Russische werklieden en boeren vertrouwelijk ge-
» leefd, en dat gedurende tien jaren ; men heeft mij
» omslachtig ingelicht over Iersche, Spaansche,
» Italiaansche en Fransche toestanden, en ik ken
» geen volk ter wereld wien het zoo aan uiterlijke
» beschaving en zelfeerbied mangelt als het onze. »

Ziehier wat Stijn Streuvels zegt over zijn volk, dat hij zoo goed kent en zoo lief heeft :

Stijn
Streuvels

« De felle onvermoeide arbeider die arm leeft en
» met weinig tevreden is, die er niet aan denkt over
» zijn toestand te klagen en gedwee zijn armoede

draagt, de Vlaming is slecht befaamd in den vreemde. Hij heeft den naam van een ruwen, onbeschoften, verachterden kerel, vadaig van karakter, laag, gemeen, kruipend van aard, wantrouwend, gierig, vraatzuchtig.

» De Vlamingen staan bekend als zuipers en dronkaards, ruziemakers, voorvechters, sluipmoordenaars, beestig van aanleg... »

En verder :

« De stempel van den hongersnood staat op het ras gedrukt. De kinderen lijden door de ontbering der ouders, en zij dragen *al vroeg de teekens der ontarding in hun bloedloos zwakke lijf*. Honderden jaren van ellende van voortijds wegen bij de ellende die ze nu nog altijd uitstaan...

» Om het gevoel der verantwoordelijkheid te smoren was 't eenige hulpmiddel weer : de drank. Dan valt ook meteen de eerlijkheid weg, en niets wordt gedaan om het uitzicht een schijn te geven. Hij is een verloren man gereed voor de misdaad ; de vrouw is eene martelares ofwel eene slons, en de kinderen worden bedelaars, voorbeschikt om uit de samenleving weg te vallen. » (1)

En zoo gaat het maar voort. Al onze schrijvers en dichters, van Reimond Styns in zijn *Hard Labour*, met Cyriel Buyasse in zijn *Recht van den sterkste*, tot Piet Van Assche in zijn *Poel*, met Lodewijk Scheltjens die het land van Rupelmonde beweeklaagt, allen dragen in zich het onmetelijke wee en de hopelooze ellende van ons volk. Zij zien niets anders, en de lach die, volgens President Wilson, om den mond moet spelen van het werkvolk dat zijne dagtaak aanpakt, en de maatstaf moet wezen om het geluk van het Amerikaansche volk te meten, is in onze streken ver te zoeken. Lachen heeft men ten onzent verleerd. Drie generaties troosteloos dierenzwoegen, met hopelooze sombere horizonten, en geen uitweg voor zich en vrouw en

President
Wilson

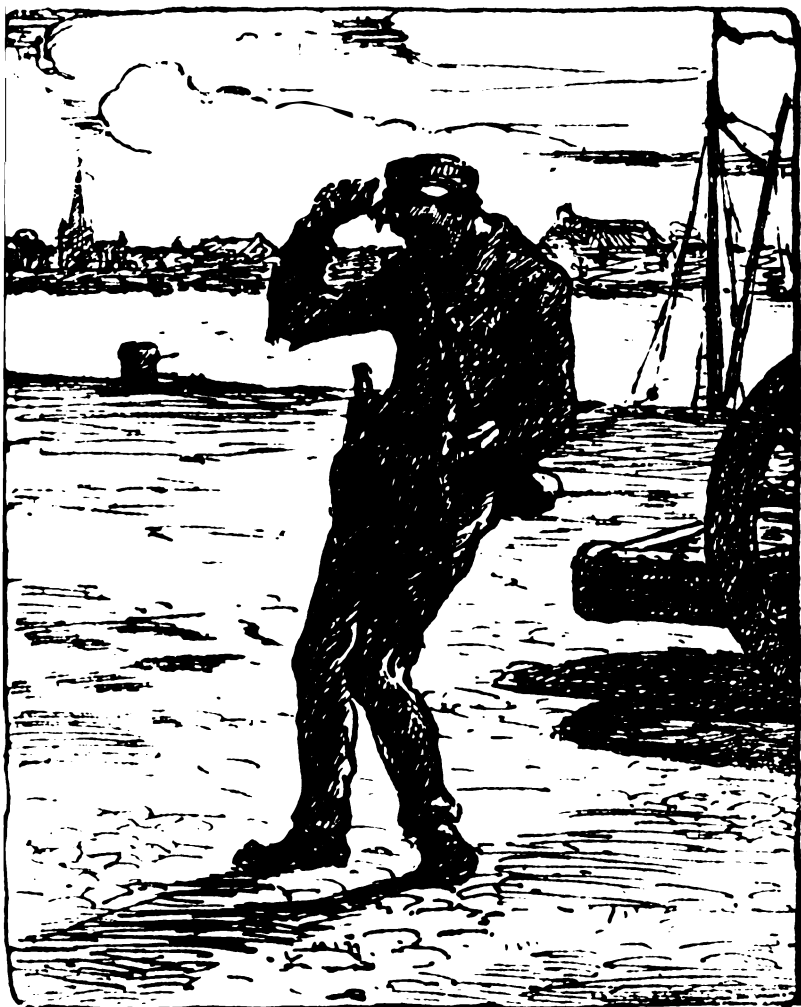
1) Uit Vlaanderen door de Eeuwen heen.

kind ; en altijd, altijd, ook na onzen dood, zullen onze afstammelingen, even als wij, met het hoofd tusschen de schouders, de oogen neergeslagen, de hand uitgestrekt de liefdadigheid inroepen ; door laatsten nood gedrongen, het mes in de kranachtige vuist gedreven voelen en er maar op h Vader stierf in de gevangenis, de zoon mag het o doen.

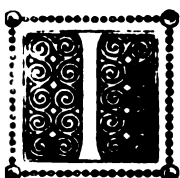
Onze jongetjes in de glasblazerijen, en on meisjes in de ontuchthuizen, is ook nog een ander plank.

Emile
De
Laveleye

Ziehier wat Emile De Laveleye aan L. Van der Kindere, professor aan de Hoogeschool van Brussel, die met zijn zwager Karel Buls ook aan flamigantisme meededen, in 1872 antwoordde, sprekend over onze bevolking « On ne peut pas dire qu'il sont encore au moyen-âge, car ils sont tombés incomparablement plus bas. » Sindsdien is on toestand zeker niet verbeterd.

Boord van thuisgezin

In 1830 waren de Belgische provincies in kwestie, economisch misschien goed te vergelijken met de huidige Balkanstaten. Onze groote steden telden zowat tusschen de 30 à 70 duizend zielen, en wat men toen een rijk of zeer rijk mensch zou noemen, zou nu amper doorgaan voor een gewoon burger. Verkeerswegen bestonden er niet of waren zeer primitief. Welstand, comfort en genotsmiddelen waren eveneens zeer betrekkelijk, te meer, daar de Sansculotten met hunne rooversbenden, 35 jaar vroeger, al wat degelijk en goed was wegvoerden en het met nietswaardige assignaten betaalden.

Al de plaatsen van het gouvernement afhangende gingen aan de Franschen of Walen. Vlamingen werden overal buitengesloten. Zoo was het van de hoogste posten van minister tot den minsten tolbeambte of veldwachter. Vlaanderen werd overstromd van Waalsche beambten. Tot heden toe gebeurt zulks. Tot vóór den oorlog kondt ge zonder moeite zeer veel tolbeambten, post- en ijzerenwegbedienden vinden van hoog tot laag, bijzonder hoogen, die geen woord Vlaamsch verstaan. Postkantoren, ijzerenwegen, postbestuurders, ontvangers en statieoversten zijn in het Waalsche land oneindig veel talrijker dan in het Vlaamsche, niet-tegenstaande zijne mindere bevolking. (1)

Vlaan-
drens
onmen-
sigheid

1) Over dergelijke grieven, raadplege men Didascalos in zijne *Open Brieven*, en mijne medestrijders die zich in dit vak specialiseerden. Ik zou lijvige folianten kunnen vullen met zulke grieven; deze enkele dienen slechts als aanduiding dat deze zich in alle vakken uitstrekken.

Om u een klein staaltje te geven van de partijdigheid in het uitdeelen van den staatskoek, wil ik eene kleine vergelijking maken tusschen de Waalsche provincie Luxemburg en de Vlaamsche provincie Antwerpen.

Luxemburg
Antwerpen

De eerste, waarvan de bevolking 230,000 inwoners bedraagt, tegen 950,000 voor de tweede, en een betrekkelijk inwonersgetal van 50 tegen 290 heeft per vierkante kilometer, heeft eene uitbreiding van 1200 kilometers *Staatsbanen*, tegen 600 voor Antwerpen, dat is te zeggen : voor eene bevolking die viermaal zoo groot is, de helft minder verkeerswegen.

De provincie Namen heeft ook 1200 kilometers staatsbanen, met 350,000 inwoners.

Aalst
Dinant

Wij zijn in alles ten achter ; het arrondissement » Aalst heeft 100,000 inwoners meer dan » het arrondissement Dinant en toch 15 post-inrichtingen minder ; en die verhouding, een wanverhouding, gaat overal door. West-Vlaanderen » telt 850,000 inwoners en Namen slechts 350,000. » Toch heeft West-Vlaanderen twaalf post-ontvangingen minder dan Namen, wijl de hoogere » besturen Waalsch zijn. » (1)

Ministerie

« In 1909, toen de toestanden al heel wat verbeterd waren tegenover het vroegere regiem, toen de ministeries het uitsluitend monopolium der Walen waren, werd, alleen in het departement van Spoorwegen, aan de hoogere ambtenaren, eentalige Walen, uitgekeerd aan salaris, een bedrag van 1,948,600 frank tegen 853,000 frank aan de tweetal kundige Vlamingen. »

Naamloze
Maatschappijen

Het Belgisch gemeentecrediet, dat wel naamloze maatschappij is zooals de Nationale Bank, maar evenals deze eene staatsinstelling is,

1) Van Canwelaert. Uit een persagesprek in 1911 met een medewerker van het Hollandsch dagblad *Het Centrum*.

heeft geen enkel Vlaming in zijn beheerraad. Zij heeft voor rond de 760 miljoen frank leeningen uitstaan.

Henegouwen heeft 42 nijverheidsscholen tegen 6 voor Oost-Vlaanderen.

511 voo-
bebo-
scholen

Hunne respectieve bevolking beloopt 1,211,947-1,095,006.

In 't middenbestuur van 't land zit één Vlaming die de twee talen moet kennen, als er drie Walen zitten die maar eene taal moeten kennen.

België heeft 20 staatsatheneæ waarvan 10 in Walonië en 10 in 't Vlaamsche land. Er kan geen kwestie wezen in Walonië een Vlaming als studieprefekt te benoemen, en in de 10 Vlaamsche atheneæ zijn er nog eens 6 Walen als studieprefekt aangesteld; zoodat de Vlaamsche steden: *Brussel, Elscne, Brugge, Hasselt, Tongeren en Mechelen* geen Vlaming aan 't hoofd van hun atheneum hebben. (1)

Atheneæ

Vat ge den voordeeligen persoonlijken stoffelijken invloed die binnenkomt, en den nadeeligen zedelijken invloed die uitgaat?

De kindersterfte in Vlaanderen bedraagt 16% en meer, tegen 8% voor Walonië.

Kinder-
sterfte

Deze voorbeelden zou ik kunnen uitbreiden tot het oneindige en tot hetzelfde besluit komen wat betreft het net van ijzerenwegen, postkantoren, buurtspoorwegen, spaarkassen, enz., enz. Voeg daarbij den nasleep van bedienden, hoogere en lagere, vooral hoogere, die met kwistigheid benoemd en betaald worden in 't Walenland, dan zult u met mij besluiten dat

1) Dr. Aug. Borms.

zulke toestand een enormen invloed moet hebben op den stoffelijken toestand der inwoners. Zoo hebt u, bijvoorbeeld, — de zeer juiste statistiek kan ik niet geven, want mijne papieren zijn mee slachtoffer gevallen van dezen oorlog, maar naastenbij kan ik het toch zeggen — alzoo het getal personen die in het arrondissement Virton (Luxemburg), en dat geen nijverheidsdistrict is, een spaarboekje op de Nationale Bank bezitten, is oneindig veel grooter, zeker 300 per 100, dan hetzelfde getal in Antwerpen, en de gemiddelde gespaarde som van elk boekje is in verhouding van 500 frank voor Virton tegen 50 frank voor Antwerpen.

Spaar-
banken

België bezit 4 spaarkassen opgericht onder het beschermbeheer der gemeentebesturen, te weten de Waalsche steden :

Nivelles met 12,207 inwoners en	
een spaarsom van	fr. 4,443,600
Tournai met 37,378 inwoners en	
een spaarsom van	» 4,457,457

en de Vlaamsche steden :

Aalst met 32,741 inwoners en	
een spaarsom van	» 635,441
Mechelen met 58,800 inwoners en	
een spaarsom van	» 204,430

Zondat die twee Waalsche steden met eene bevolking van 50 duizend zielen bij de 9 miljoen spaargelden aangeven, tegen negen honderd duizend frank voor de twee Vlaamsche steden met eene bevolking die bijna dubbel zoo groot is. Ik zal wel toegeven dat deze voorbeelden niet onweerlegbaar zijn als factoren die den minderen of meerderen voorspoed moeten aanduiden, maar de andere welvaartaanduidingen moeten na onderzoek toch dezelfde wanverhouding aangeven.

In 1906, den 31 December, had de Algemeene spaarkas van België voorschotten gedaan tot het bevoordeelen van het bouwen van werkmanswoningen, waarvan de verhouding tusschen Waalsche en Vlaamsche streken ongelooflijk schijnt. De lezer gelieve op te merken bij het lezen dezer cijfers dat de Vlaamsche streken dien steun meer noodig hadden daar zij armer zijn dan de Waalsche, en tweedens, dat ook de Vlaamsche veel bevolkter zijn. Alzoo de provincie Henegouwen ontvangt 32,476,030 frank tegen 4,338,079 frank dat aan Oost-Vlaanderen gegeven wordt.

't Waalsche Charleroi trekt

13,800,000 frank tegen 1,681,000 frank

aan 't Vlaamsche Gent met zijn machtige werkersbevolking.

De 3 Waalsche omschrijvingen :

Thuin	fr.	6,922,255
Dinant	»	3,492,468
Namur	»	6,523,731

Te zamen fr. 16,938,454

Tegen voor de 3 Vlaamsche :

Aalst	fr.	608,965
St. Niklaas	»	13,000
Mechelen	»	353,000

Te zamen fr. 974,956 (1)

Het zeer arme Lokeren in Oost-Vlaanderen is niet eens op de lijst te vinden.

Noteer goed, lezer, dat de bevolking dezer laatste Vlaamsche omschrijvingen veel meer het karakter draagt van nijverheidswerklieden dan die der Waalsche, en ook dat hunne bevolking staat in verhouding van 565,533 tegen 435,002 voor de Waalsche.

1) Zoo ik deze cijfers uit den *Annuaire Statistique de la Belgique* van 1906 haal, zooals meest al de cijfers die in dit werkje voorkomen, is het omdat mijne andere documenten met dezen oorlog zijn zoek geraakt, en het jaarboek van 1907 nog alleen overgebleven is.

Bij het minste spoorwegongeluk of overstrooming die in het Walenland gebeuren betaalt het gouvernement joviaal miljoenen aan de zoogenaamde benadeelden, terwijl over een vijftiental jaren, toen in Antwerpen, op een winternacht een gouvernementsteiger instortte en 35 Vlaamsche familievaarders in de golven der Schelde meesleepte, toen werd aan de ongelukkige weduwen zoo gauw mogelijk, opdat zij geen tijd zouden hebben zich te vereenigen en hunne belangen aan de volksvertegenwoordigers toe te vertrouwen, 200 tot zelf 150 frank aangeboden opdat zij zouden afzien van alle vervolging; en die Vlaamsche vrouwen die nooit zooveel geld gezien, of een heer met hoogen hoed in huis gekregen hadden, teekenden, ten minste zetten hun kruiske, want schrijven konden ze niet.

Als men nagaat dat het stiefmoederlijk behandelen onzer Vlaamsche gewesten zijn dolvieren ging zoeken tot in het opmaken der grondbelastingen. Alzoo werd bevonden (1) in 1867, toen een nieuwe rechtvaardige regeling ingevoerd werd, dat in grondbelasting alleen, jaarlijks, door Oost- en West-Vlaanderen 962,529 frank te veel, door Luik, Namen, Henegouwen en Brabant 1,006,774 frank te weinig betaald werd. Noteer goed lezer ik zeg jaarlijks.

In de Kamerzitting van 25 Februari 1885 bewees oud-minister Victor Jacobs dat het staatsbestuur sedert 1878 dubbel zooveel betaald had voor het lager onderwijs in de Waalsche als in de Vlaamsche gewesten, die nochtans minder bevolkt zijn. Nu is die toestand nog verscherpt.

1) Paul Fredericq.

Van 1830 tot 1880 werden 1,115 kilometers rijks-
wegen meer aangelegd in Waalsche dan in
Vlaamsche gewesten, die dan 300 miljoen tegen 200
miljoen gekost hebben. (1)

Rond 1890 lagen er in België *grosso modo* 3270
kilometers staatsijzerenwegen, waarvan 1373
in 't Vlaamsche land, tegen 1898 in Wallonie. Zij
hadden te samen gekost 1,345,418,000 franken,
gemiddeld 411,437 franken per kilometer. Als men
een gelijken aanleggingsprijs aanneemt voor het
Vlaamsche vlakland als voor het Waalsche berg-
land, hetgeen niet juist is, dan komt men tot eene
meerdere uitgaaf ten voordeele van Wallonië van
boven de 200 miljoen frank, en als men dan nog
nagaat, dat die ijzerenwegen aangelegd werden met
het geld van al de Belgische lastenbetalers waarvan
de Vlamingen 875 miljoen en de Walen 625 mil-
joen betaalden, dus weer een verschil van 250
miljoen ten nadeele der Vlamingen, hetgeen een
gezamenlijk verschil uitmaakt van 450 miljoen, die,
berekend aan den toenmaligen intrest van 4 %,
eene rente daarstelt van rond de 18 miljoen die de
Vlamingen jaarlijks aan de Walen betalen. Men
roep niet in, dat Wallonië een nijverheidsdistrict is
tegen Vlaanderen een landbouwland. Luxemburg
en Namen hebben veel minder nijverheid en land-
bouw dan onze streken.

Ijzeren
wegen

Het minste gehucht van 400 zielen in Wallonië
heeft ten minste zijn stoomtram, terwijl in Vlaande-
ren streken van 10,000 zielen nog met een post-
karretje moeten bediend worden. De lijn Rivage-
Jemelle in 't Waalsche heeft dubbel spoor alhoewel
van derden rang en eene onbevolkte streek bedie-
nend, terwijl Antwerpen-Gent langs Waas met eene
groote bevolking nog immer enkel spoor heeft en
zeer slecht bediend wordt. Waren ze bij het uitbre-
ken van den oorlog te Brussel niet aan 't samen-
zweren om de exprestreinen Paris-Amsterdam niet

1) Maurits Jossou.

meer langs Antwerpen te laten komen? zoodat een Antwerpenaar om goed naar Holland te gaan, eerst langs Brussel zou moeten omrijden; overigens hetzelfde heeft plaats voor de verbindingen met de zee kust.

Maar
Daar-
spoorwegen

Lezen we niet in de kranten, nu in 't volle van den Oorlog: « Zes nieuwe buurtspoorweglijnen zullen in het Centrum aangelegd worden, ten einde het net van den Borinage, van Charleroi, van Namen en dit van Brussel onderling te verbinden; vóór 't einde van 't jaar 1915 zullen allen voltooid wezen. »

Ge ziet het, lezer, voor het zuidelijk gedeelte is er geld, tijd en arbeid; terwijl het noordelijk gedeelte verlaten blijft, honger lijdt in zijne verwoeste steden, en zijne kinderen aan den IJzer staan voor...

Ik zou in dezelfde orde van gedachten kunnen voortgaan, geachte lezer, tot uw geduld ten einde is en gij zoudt weigeren mijne proza te lezen tot het einde, hetgeen ik voorkomen wil. Het weze mij genoeg U te zeggen, dat bij berekeningen die ik met een vriend gemaakt heb, en al de uitgaven die de Belgische regeering deed in Walonië en in Vlaanderen sedert het bestaan van België, wij tot de conclusie gekomen zijn, dat bij eene gebeurlijke bestuurlijke scheiding in België, die de twee gedeelten een afzonderlijk bestuur zou geven met overname van actief en passief; wij, Vlamingen, het recht zouden hebben geen frank over te nemen van het passief van België, en dat, integendeel, het Waalsche gedeelte nog eene som van rond de 1 1/2 miljard in species aan 't Vlaamsche land zou te betalen hebben om in rechtvaardigheid te kunnen scheiden, afgezien nog van de zedelijke schade die Vlaanderen gedurende die 85 jaren geleden heeft en die niet te schatten is.

Uitzondering en speciale rekening blijft te maken voor Brussel en omgeving.

Moeder

DE zedelijke verwaarloozing ging gepaard met de stoffelijke benadeeling, ons volk was te slecht om gendarm of veldwachter te worden, het allerslechtste en allervuilste werk bleef voor ons weggelegd in Walenland als in Frankrijk, en daar onderkropen nog onze jongens malkander met hunne lage loonen.

De reeds genoemde Pater Stracke weet zoo schoon te vertellen hoe de Vlaming J. V., die getrouwd was en vijf kinderen had, door armoede gedwongen naar de mijnen trok : vier uren trein om er heen te gaan, dan acht uren in de mijn met de nachtploeg, en dan weer vier uren trein om terug te keeren ; met diezelfde operatie dagelijks te herhalen, moet die man voor hem en de zijnen met aardappelen en brood het geluk trachten te vinden. 150 man van zijn dorp deden zooals hij, en 450 gingen van 's Maandags tot 's Zaterdags, en verder zegt hij :

„ Ik ontmoet op mijnen levensweg misschien
„ meer havelooze, slordig-smerige menschen dan
„ verbalemonde dieren, en ik krijg den krop in de
„ keel als ik in een achterbuurt onzer nijverheids-
„ centra op een koning of koningin of prins of prin-
„ sesje der heele schepping stoot, die veeleer het
„ uiterlijk hebben van een afgesloofd lastbeest dan
„ van een redelijk schepsel Gods, geschapen naar
„ zijn beeld en gelijkenis, door Christus geadeld
„ tot 'n erfgenaam des hemels. »

Pastoor Creten uit Limburg heeft zijne medebur-
gers aldus ontmoet :

Pastoor
Creten

„ Maar al de dagen des levens staan zij, om zoo
„ te zeggen, gekromd op de spade, in de ploeg des

» arbeids, het edele hoofd van den koning de
 » schepping ten gronde gebukt, neven de stomme
 » en slavende dieren van hunnen stal : en dat alleen
 » om eene schotel aardappelen, om een stuk zwart
 » brood, om eenen lap kleeven... »

Ziehier wat de diepbetreurde en edelvoelende
 Lodewijk De Raet zegt :

Lodewijk
 De Raet

« Een groot gedeelte van onze Vlaamsche bevol-
 » king, door het ontbreken van middelen van be-
 » staan in eigen land, is op weg een soort veestapel
 » te worden, waaruit kudden, Europeesche koelies
 » worden geworven ; *Franschmans*, lagere arbe-
 » ders in de nijverheidsinrichtingen en de kool-
 » mijnen van het Walenland, aardwerkers over
 » gansch België, overal waar men zwaar werk voor
 » weinig geld te verrichten heeft. »

Koel-
 mijnen

Op eene vergadering in 1908 van aandeelhouders eener koolmijnmaatschappij, waar geklaagd werd over schaarste aan arbeidskrachten, werd aan den president van den beheerraad de volgende vraag gesteld door een aandeelhouder, die zeker dacht een goeden raad te geven :

« Mais est-ce que vous ne pouvez pas vous pro-
 » curer des Flamands comme main-d'œuvre, mon-
 » sieur le président ? »

Waarop deze lachend antwoordde :

« Mais les 3/4 de nos ouvriers sont Flamands,
 » mon cher ami. »

Uit de twee Vlaanderen moeten jaarlijks 70,000
 onzer jongens naar Frankrijk trekken, waar zij
 dan in de handen van werkaannemers vallen, en
 als echte slaven het zwaarste en hardste werk mo-
 gen verrichten, terwijl er in België 250,000 vreem-
 delingen het beste werk komen weghalen.

Kamiel
 Huysmans

Ziehier welke lichtbeelden Kamiel Huysmans in
 Kamerzitting van 17 Februari 1914 aan zijne colle-
 gas vertoonde, onder andere :

« Eerste beeld : Eene familie van sigarenmakers

» e Geeraardsbergen. Het werkhuis dient tevens
» tot keuken, slaapkamer, droog- en vuilkamer.
» De zes gebezigde personen winnen van 6 tot 9
» frank in de week. De kinderen die de tabak moe-
» ten verwerken zijn 8, 6 en 4 jaar oud.

» Tweede beeld : Te Mechelen. Kinderen die het
» strooi bewerken voor de stoelbinders winnen
» 5 centiemen in 't uur, er zijn er bij die maar
» 8 centiemen daags verdienen. Zij zijn 9, 8, 7 en
» 6 jaar oud. »

» Derde beeld : Eene linnenbeworkster van
» Ronse, weduwe met 4 kinderen. Allen, waarvan
» het jongste 6 jaar oud is, werken mee. Het lijn-
» waad moet boven het hoofd drogen. Na 14 uren
» arbeid heeft heel de familie met hun ~~zescen~~
» 1 frank verdiend!

» Laatste beeld : Ik heb een kind gezien van 4
» jaar dat reeds zes maanden meewerkte, en er
» eene verlamming van den voorarm had mee opge-
» daan. Dit kind was verplicht met zijne vingers
» een ijzerdraad te nemen en hem te verwarmen
» in eene brandende bougie. Het gedurig herhalen
» dezer bewerking had de twee vingers in hunne
» levenskracht aangepakt en ze verlamd ; 4 jaar
» oud en slachtoffer van den arbeid !! »

Ik, schrijver dezes, ken persoonlijk een huis-
gezin, in een der schilderachtigste dorpjes van
West-Vlaanderen, waar het hoofd van het gezin
vader is van 10 kinderen, het oudste 11 jaar, en
allen nog leven, ook de moeder. De vader is rond
de 45, groot gebouwd, kloek en sterk, hij verkoopt
zijn arbeid aan de omliggende pachters, en als die
man dan gearbeid heeft, of liever geslaafd, van
's Maandags 's morgens tot Zaterdags 's avonds,
dan brengt hij 6.60 fr. naar huis, 1.10 fr. daags,
en de kost. Hoe moet nu die familie van 12 monden
leven aan 8 centiemen daags, en nog huishuur
betalen? Vleesch kenden ze in 't geheel niet, soms
hadden ze wat smeer op het brood. Dit huishouden
was gelukkig.

Vlaam-
sche
familie

Dagelijks werd God gebeden dat hij de ziekte van huis zou afhouden, maar breng die man in betrekking met nijverheidswerklieden die steden kennen en sociale begrippen hebben. Waar zal zijn geluk dan wezen? Een soort van fatale onderwerping vond ik in dit huis: « Als we maar gezond mogen blijven, Mijnheer. »

8 centiemen daags, als een oorlogsdop in Antwerpen 60 centiemen bedraagt, vrije soep en geen huishuur!

En dit geval is niet eenig in zijnen aard, met honderden loopen er zoo! Neen, met tienduizenden!

In dit zelfde dorpje, schoon om te stelen, was de vierde persoon wien ik een briefje liet zien in staat het te lezen. De drie vorigen waren ongeletterd!

Ongeletterden

Er komen zich maandelijks 18,000 jongelingen tusschen de 18 en de 25 jaar op het Duitsche meldeambt aanmelden, voor de stad Antwerpen en omgeving. Welnu, van die 18,000 jongelingen die geroepen zijn eens vader te zijn van huisgezin en de verantwoordelijkheid zullen dragen van hun kroost, zijn er nog 2,000, ik zegge tweeduizend, lezer, die niet in staat zijn hun naam te zetten. En dat in eene wereldstad.

Broom telt 21 en Hamme 31% ongeletterden, terwijl de provinciën Luik en Luxemburg 4 à 5 aanduiden, ten ware er weer Vlamingen omtrent zijn, zooals te Luik en Henegauwen, die dan weer verzuimd zijn.

Hij die Vlaanderen wil leeren kennen, moet dit niet trachten in de boeken van Conscience, die idealist was, en die de wormpjes niet zag die tot voedsel moesten dienen van de Godslofzingerde vogeltjes, zooals Multatuli zegt. Hij moet ook geen

oordeel vellen na een oppervlakkig bezoek aan Antwerpen, Gent en Brugge, en dan vinden dat Vlaanderen de Perel blijft van Europa. Neen, geachte lezer, bezoek te voet onze Vlaamsche dorpen en nijverheidsdistricten, bezoek er de werkhuizen en de achterbuurten, spreek er met het werkvolk en de bazen. Maak kennis met onze zeeldraaiers, onze blokmakers ; bezoek onze steenbakkerijen, waar ge kinderen van 6 jaar werk zult zien verrichten van volslagen menschen. Het is in deze streken dat ook het meest drankhuizen en 't minst geletterden zijn. En aan welke voorwaarden wordt daar gewerkt? als men nagaat dat die steenbakker u voor 9.50 fr. 1000 steenen zal verkoopen, waarvoor hij om te beginnen zijne goede kleiaarde moet geven, dan beurtelings gekneed, aangebracht, tot steenen gevormd, in de zon gedroogd, gekeerd, in den oven gebakken, gestapeld, en dat alles duizendmaal herhaald met de vleezige hand zonder de minste mechaniek. Maanden duurt die bewerking.

Vlaamsche
nijverheid

Ziet hoe men de vellen kuischt te Zele, Hamme en omstreken, bezoek die kleine arbeiderswoningen waar een vloer op den grond eene ongeken- de weelde is, waar de elementairste gezondheidsbegrippen ongekend zijn, waar geld eene onnoemelijke waarde bezit. Ge zult bij het binnentreden in die krochten de wantrouwige blikken zien opgaan, men zal U ternauwernood antwoorden en inwendig wenschen dat die ongenooide gast maar gauw wegkomt.

« Gij zult medelijden hebben met de slaven der nijverheid, met de kromgebogen wroeters, de fletsche bloedarme vrouwen, de toringachtige kinderen ; gij zult uw hart voelen bloeden als gij gaat door de steegjes, in de enge woningen zonder lucht, noch licht, vol vuil en ongedierte ; gij zult u nog meer ontfermen over al de zedelijke kwalen zoo vaak opschietende uit de stoffelijke ellende, en terugdenkende met heimwee aan de triomftoch-

Zedelijke
Dorsten

ten, de landjuweelen uit de geschiedenis, zult gij met doffe oogen zien naar de scharen werklieden, die, opeengepakt in gore treinen, naar de groote steden, naar Waalsche koolmijnen, naar Fransche oogsten rijden en van daar naar Vlaanderen zo dikwijls medebrengen den geest van losbandigheid en opstand ; gij zult sidderen als gij ziet hoe het volk menigmaal zijn geld, zijn gezondheid en die van het nageslacht verbrast en verdrinkt... »

De industries die in alle andere landen verboden zijn, zoeken hun toevlucht in Vlaanderen, waar zij inschikkelijke wetten en goedkoope werkkrachten vinden. (1)

Voor eenige centen daags zullen onze kinderen met het bloedbesmettende kwikzilver de vellen kuischen van 's morgens tot 's avonds.

Het is ten onzent dat men die kunstmatige zijdefabrieken opricht, die met stelsels en producten werken, waar, als onze meisjes er drie maanden in werken, zij hysteriek zijn, en nog goed om naar gestichten gevoerd te worden.

Ik heb ouderlingen van 65 jaar in koperketels zien afdalen, die op voorhand wisten dat ze daardoor drie maanden later zouden dood zijn. Voor dit werk konden geene jonge krachten gevonden worden.

Ik heb een man van 68 jaar zien aan ovens staan, waar hij opvolgentlijk 36 uren moest aanbliven voor 2 frank.

1) Men zal in aanmerking nemen dat in Vlaanderen heel de groot-industrie nitheemsch is ; zoo kapitaal als beheer. Links en rechts zal men wel eens, zooals te Gent en te St-Niklaas, eigenlandsche nijveraars-families treffen, maar 't overwegend getal zal toch vreemd zijn, b.v. 't Kortrijksche is overwegend Engelsch, 't Brabantse Fransch en Duitsch, 't Antwerpsche Duitsch. Ook de Antwerpsche groothandel is overwegend Duitsch. Tot over drie jaren waren de West-Vlaandersche spoorwegen nog aan Engelsch kapitaal. Gaz en waterleiding te Antwerpen verkeerden nog in 't zelfde geval. Wat echt Vlaamsch is, is die ellendige zoogezegde huisnijverheid die geen kapitaal behoeft ; onze kantwerkers, handschoenstiksters, zeeldraaiers, vellenkuischers, blokmakers, steenbakkerijen, enz.

Hij mocht eenmaal komen in de week, anders had die man geen broodwinning.

En dat was eens het volk dat als baak van licht en beschaving Europa vóórlichtte!

Maak eens mee den overtocht van de Schelde, tenigem
Callebeek lezer, van Hemixem naar Callebeek, als de dag- en nachtploegen zich afwisselen, in onze fabrieken, die op den boord onzer Schelde gelegen zijn. (1)

Wat zou ik uwe ellende aan de wereld verkonden, mijn Vlaamsche wroeters, zoo ik een penseel van Luyten of Laermans aan mijne beschikking had.

10 tot 15 kilometers loopen hebben ze reeds in de beenen vóór ze in de fabriek zijn, dan 10 of 12 uren fabriekwerk, en dan weer terug naar het bootje om den aftocht te beginnen. Tot zinkens toe wordt dit bootje volgestampt, als men staat moet men blijven staan, geen middel nog te verroeren. Daar staan ze allen, afgesloofd als gevoellooze wezens, geen enkele die denkt of spreekt; stil, doodsche drukkende stilte op dat bootje, dat 150 à 200 menschen draagt. De oude ter doodveroordeelde koperketelkuischer van daar even, met zijn verkoperd bloed, is er ook bij; jonge meisjes en knapen zijn in betrekkelijk klein getal, de groote hoop zijn goede krachten in de volle mannenjaren, en geen enkele die lust gevoelt of het noodig vindt een woordje te zeggen, als ondenkend vee staan ze daar opeengestapeld. Daar sta ik mee tusschen. Ook mij was de moed tot spreken ontvallen, tot, op een vijftigtal meters afstand van de aanlegplaats, ik die drukkende stilte willende verbreken mij eene kleine opmerking veroorloofde. Eenige sekonden

1) Koper- en zilverfabrieken, scheikundige produkten, tot zelf glashlazerijen vindt g'op den boord onzer Schelde, allen fabrieken die den moedergrond ontvloten om het land der goedkope werkkrachten op te zoeken.

later, tot dat, naar Vlaamsche gewoonte, mijne woorden tijd gehad hadden door te dringen tot in de luie hersenpan mijner omgeving een antwoord ontlokte : « Nu, bij 't omslagen van het bootje » ware het verlies niet erg groot, aan fabriekvolk is niet erg veel gelegen. » Dit was heel de samenspraak op die overtocht. En het afstappen begint : met driftigen pas naar huis, half loopen, half gaan, de drinkbus aan den vinger, 't hoofd gebogen, de oogen op den grond, geen enkele die die ondergaande zonne ziet, dat omringende groen, die malische wijmvelden, dat alles is niet voor hen gemaakt. Bij 't afstappen kruisten wij de vervangende nachtploegen. Daar liepen ze voor mij, die Vlaamsche slaven, met hunne gedachteloze koppen en hunne stramme leden, naar huis toe, waar ze dan veelal geene vrouw, die ook weeral ergens aan 't werken is, maar meestal nog een oude vader of moeder vinden, die van het zoo karige voedsel nog hun paart moeten hebben.

Wat is dat ? Twee gendarmen in 't midden van den dijk ? De laatste der afgestapten, een struische 40-jariger, wordt aangesproken, en, na een kort onderhoud, stapt hij voort te midden der twee wetsdienaars.

— Ik heb het gedacht, zegde mij een vrouw die nevens mij ging, ik stond over die man aan boord ; bij het aanleggen zag ik hem opeens verbleeken, zijn tabakspruim inslikken, en binnensmonds wat nrompelen.

— Wat heeft die man misdaan, vrouwke, denkt u ?

— Hij is laatst voor drie maanden veroordeeld geworden, Mijnheer, om een haas te pakken.

— Heeft die man kinderen, vrouw ?

— Acht, Mijnheer, en nog allen jong, en zoo'n brave vrouw ; wij wonen in 't zelfde straatje.

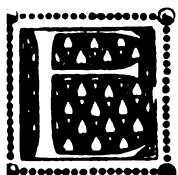
En die zonne zonk dieper, die velden waren niet meer schoon. En mij werd het weer zoo droef om 't harte.

Dag-

en

nachtploeg

N waar blijft bij zulk een toestand het zedelijke peil van ons volk? Hopeloos, geachte lezer.

Het is moeilijk dit met feiten te staven, toch kan ik u iets mededeelen dat u een gedacht zal kunnen laten vormen.

In eene onzer grootste steden ondervond het bestuur dat de kindersterfte zoo erg toenam sedert eenige tijd. Na onderzoek dat door dokters gebeurde, ondervond men, dat de verzekeringsmaatschappijen tegen kindersterfte de oorzaak waren van die toename : OMDAT NA DEN DOOD VAN HUN TELGJE, DE MOEDERS MET HET GELD DAT ZE VAN DE VERZEKERING TROKKEN EEN KOFFIEFEESTJE KONDEN AANBIEDEN AAN DE VROUWEN VAN DE GEBUURTE. (1)

Kan men lager?

De Belgische criminaliteit staat hoog aangeschreven, en van die Belgen zijn het de Vlamingen die de gevangenhuizen bevolken a rato van 75% tegen 25 voor de Walen. Criminaliteit

Kom te Antwerpen, lezer, en ik zal u eene straat toonen waar op de 30 huizen er 26 herbergen zijn. Herbergen

Antwerpen met omgeving, Hoboken, Merxem en Deurne inbegrepen, heeft eene bevolking van rond

(1) En die heer Medicus, die mij dit vertelde, wist er misprijzend bij te voegen: « Slecht volk in die streken ».

De lezer gelieve op te merken dat ik nooit van zin was een onkwast te doen; alles wat ik verhaal is mij toevallig onder 't oog gevallen.

de 420,000 zielen, en 6,200 drankhuizen. Zoo men de vrouwen, kinderen en grijsaards afrekent en niets telt dan de mannen tusschen de 20 en 60 jaar, zonder nog rekening te houden met kloosterlingen, teetotalers en zieken, dan krijgt men 105,000 mannen voor 6,200 herbergen of 1 op 17.

Rupel-
monde

Het zoo arme maar schoone Rupelmonde aan de Schelde heeft, op eene bevolking van 3,300 zielen, 110 herbergen. In het naburige Steendorp is de toestand nog slechter: 1 herberg op 4¹/₂ huizen!!! Terwijl Arnemuïden in Zeeland 2 herbergen aangeeft op eene bevolking van 2.000 zielen. (1)

Maar, hoor ik een lezer zeggen, zoo Vlaanderen zoo te klagen had dan is het toch uwe eigene schuld; ge hadt toch uwe volksvertegenwoordigers in de Kamer.

Zeer juist, maar alles, geachte lezer, draagt den stempel van ons verval, bijzonder onze volksvertegenwoordiging, ons onderwijs, ons politiek leven, ons financiewezen, onze Vlaamsche strijd, zelf onze Godsdienst, waar meer bijgeloof en oppervlakkige vormendienst dan reine ziele dienst waar te nemen is. Alles draagt den stempel onzer ontaarding!

Volgens schatting, — want berekeningen kan men in België niet maken, daar de juiste gegevens ontbreken — komt men tot eene waarde van 30 à 35 miljard dat België in roerend en onroerend goed zou vertegenwoordigen. Mijne berekeningen hebben mij juist 32 à 33 miljard gegeven. Zeker de 2/3 van die som komen aan Wallonië met Brussel (2), en 1/3 blijft aan het Vlaamsche plebs. Zoodat wij met al ons wroeten en slaven met een kopsgevijs fortuin

1) Deze twee laatste getallen durf ik niet als heel zeker opgeven, mijn geheugen kan ook falen.

2) De hoogere standen van Brussel zijn meest allen Walen.

van rond de 2,800 frank (1) te voorschijn komen, als de Noord-Nederlander, Engelschman en Franschman met rond de 6,500 à 8,000 frank per hoofd aanduiden en Duitschland met zijne machtige bevolking van 68 miljoen nog rond de 6,000 frank per hoofd aanduidt.

Ik weet zoo goed als u, lezer, dat het bezit van het goud niet in verhouding medewerkt om ons geluk te vergrooten; maar dan weet u zoo goed als ik, dat voor een man voor wien de dag van morgen eene onzekerheid daarstelt en hij niet weet of vrouw en kinderen morgen te eten zullen hebben, zijn geluk daardoor niet vergrooten ziet.

Wel vindt men eens een Jules Le Jeune, Max Bausart, een Edm. Picard, maar die menschen moeten zich zoo verloren gevoelen in dit midden van kuiperijen en laagheden. En tegenover die eenige witte raven is het overrompelende overwicht der anderen zoo overwegend, die hun stelsel van geld en plezier maken, in heel onze ongezonde atmosfeer als ingeblazen hebben.

België is het land waar in de bovenste lagen een groote hoop politiciërs op de tribuun haat en wrok tegen de Kerk zullen preeken; als zij zelf dezer hulp

1) Deze cijfers zullen onjuist schijnen omdat België in omtrent twee gelijke deelen verdeeld is, en de grond die het grootste deel onzer fortuin uitmaakt evenveel moet vertegenwoordigen in Vlaanderen als in Wallonië. Weer dwaling. Zulks zou waar zijn was die grond door dezelfde planten begroeid en even bevolkt was. 100 hektaren grond met aardappelen beplant die eene bevolking moet voeden van 1000 menschen, zal weinig overlaten aan voorraad, terwijl dezelfde grond voor eene bevolking van 100 inwoners een schoon overschot zal nalaten, en eene reserve daarnstellen. En daar het alleen de reserve is die in studies als deze in aanmerking komt, zoo komt Vlaanderen met zijn overbevolking in zeer slechte voorwaarden uit dezen kampstrijd, terwijl Amerika met zijne kleine bevolking in prachtige voorwaarden zoo deelneemt. Wat overeenkomst bijv. tusschen de hektaren grond waarop de « Providence » hare inrichtingen heeft opgeslagen te Marchiennes, en rond de 100 miljoen vertegenwoordigen, tegen hetzelfde aantal hektaren grond die in Vlaanderen aan de vlakteelt gewijd, of in begijnhoven zijn aangelegd. Zoo we dus tot in zijn laatste gevolgtrekking deze bewijsovervoering doorvoeren zal de reserve die Vlaanderens grond moet afwerpen zeer miniem voorkomen en zoo zal de kopagewijze reserve-rijkdom in Vlaanderen een zeer onbeduidend cijfer aanwijzen.

zullen inroepen bij alle groote aangelegenheden ; en omgekeerd.

Waar een andere hoop politiekers 't Vlaamsch in Vlaanderen zullen eischen, van op de tribuun, maar thuis de eerste plaats afstaan aan de taal van chez nous.

Waar nog andere politiekers niet genoeg banvloeken kunnen uitbraken tegen « nietsdoende rijke luijaards », maar zelf poeder in d'oogen trachten te goeien van hunne onbeholpen kiezers, door zich het kleed van voornaamheid dat rijkdom meebrengt, op de schouders trachten te trekken, met er eene equipage en gegaloneerde knechts op na te houden.

Geen land ter wereld waar de ambtenaarswereld in verhouding met het getal inwoners zoo talrijk is, en tegelijkertijd zoo opper- en eigenmachtig, zoo ondienstvaardig en zoo onbeleefd als ten onzent. (1)

Geen land ter wereld waar de kloof tusschen de hoogere en de lagere standen zoo breed is als ten onzent.

Van Van
Beers « Maar, ach ! dit volk, hoe mild begaafd, verkwijnt,
Het hongert en het dorst : — en wie, wie schenkt
Hem 't brood des geestes en des harten wijn ? ...
De hoogre stand, wiens heil'ge plicht het is
Den laagren, in den harden levenstrijd,
Te voeden en te sterken met zijn woord,
Heeft, wuft en bot, de taal des volks verzaakt.
En dus verrijst er tusschen hoog en laag
Allengs gelijk een wolk van duisternis,
Waaronder 't volk steeds dieper in den pool
Van wangeloof en dierlijkheid verzinkt. »

1) Bevestiging die ik niet staven wil. De reizigers die bij het oversteken der Belgische grens kennis maken met ons tolbeamtenskorps — spiegeltrouwe weerkaatsing van geheel ons ambtenaarwesen — zullen gauw het onderscheid vatten tusschen de andere landen en het onze.

« En heel onderaan staan de 3 miljoen tobbers, 286.
Vermeylen
 » die teren op hun dialect als geestelijk middel.
 » Een volk dat alleen zijn dialect heeft is zonder
 » aanvoeling met de wereld. En zulk een misere
 » weegt op Vlaanderen, neen op heel België. En
 » het centrum, het brandpunt is Brussel, waar de
 » meerderheid noch goed Vlaamsch noch goed
 » Fransch kent: het is de hoofdplaats der *half-*
 » *slachtigen*. En die stijlloosheid kruipt voort van
 » Brussel uit, over heel België, ook over 't Walen-
 » land. Dat vormelooze, die onzelfstandigheid, die
 » ondegelijkheid, dat slordige, dat gebrek aan zelf-
 » tucht. Als ge uit 't buitenland komt, treft u in 't
 » Belgische vaderland onmiddellijk die halfslach-
 » tigheid, dat gemis aan persoonlijkheid... »

In ons parlement flapte een kamerlid er uit:

« Dat men aan de Nederlandsche universiteiten
 » niet in het Nederlandsch doceert. »

En Dr. Vermeylen gaat verder:

« De oceaan, de hemel vol sterren is minder
 » oneindig dan de kwaadaardige domheid dezer
 » menschen, waar het er op aankomt om het
 » Vlaamsch te bestrijden. »

Ook de Amsterdamsche Domela Nieuwenhuis
 weet er van meê te spreken van de laagstaande Bel-
 gische geestelijke ontwikkeling, men leze zijne
 geschiedenis van 't socialisme.

*Domela
Nieuwenhuis*

En daardoor blijft België dat verachterde land
 waar men couranten vindt, die het doodschie-
 ten van ooievaars als heldendaden zullen verkonden.

Waar de koppen van oude hanen en ganzen als
 levende doelen zullen gebruikt worden, die boven
 den grond uitsteken, en zoo door een goed gerichte
 kegelbal van de romp moet gescheiden worden.

Ik was 30 jaar oud geworden en moest daarvoor
 te Strasburg aankomen om de eerste ooievaars in 't
 wild te zien rondvliegen.

De kikvorschen en de zangvogels worden al zoo

raar dat ze tot de echte antiquiteiten mogen gerekend worden. Er als er niets meer te vernielen of uit te moorden was viel men op de onschuldige zee-meeuwen, die tot schietsport moesten dienen van eenige rijke leegloopers.

Nog altijd gaat men voort met die wreede uitbranding der oogen van zingende vinkjes, waarvan ik zelf een specimen moest vinden in de nederige woonkamer van een onzer dorpspastoors.

Wij zijn een volk dat de ontaarding in zich draagt van hoog tot laag : Onze hoogere standen zullen er geen bezwaar in vinden in volle oorlogstijd Tangothees en feestpartijtjes in te richten in het gastvrije Den Haag, terwijl mijne lagere medeburgers er geene gewetensvraag zullen van maken, om eenige slaapdekens meê te nemen die zoo bereidwillig door de Middelburgsche bevolking aan hunne beschikking gesteld werden.

En zoo zijn wij dat laaggezonken volk waar 't meest gedronken, en 't minst gelezen wordt.

Waar de hoogte der verwaandheid gelijken tred houdt met de diepte der onwetendheid.

Waar de helft der bevolking het bestaan eener Godheid effenaf zal loochenen, en die u op staanden voet de oplossing der levensraadsels zal voorleggen.

Vae Flandria

WETENSCHAP in Vlaanderen?

Voortbrengingakracht nul. Geene oorspronkelijke wetenschappelijke werken in Vlaanderen.

Opnemingszucht nul.

Zoo heb ik te Antwerpen eene voordracht bijgewoond van den wereldberoemden Elisee Reclus, waar buiten het bureel van het arduijkkundig genootschap, een klein dozijn menschen als toehoorders in de zaal waren.

Elisee
Reclus

De prachtige Prof. Bolland van Leiden heb ik eene voordracht weten geven voor eene kwaart gevulde zaal, alhoewel die niet zeer groot was.

Prof.
Bolland

De fijn gevoelige schepper van *Jezus de Nazarener*, die de sympathie genoot van heel Antwerpen, heb ik zijn *Telamon* en *Myrtale* weten voorlezen voor een klein dozijn toehoorders.

Prof.
Verhaegh

En zeggen dat inkoom vrij was, en dat er die avonden in geheel Antwerpen niets anders aan de dagorde was. Frederik Van Eeden is de eenige die belangstelling weet te verwekken, maar die heeft eene kern van jonge propagandisten aan zijne beschikking.

Ik heb Generaal Booth eene voordracht weten geven te Antwerpen, waar de eenige persoon van aanzien M. Ed. Bunge was, die van Hollandschen oorsprong is en ook fier was de gastheer te zijn van den Generaal van 't Heilsleger. Buitendien waren er nog een veertigtal toehoorders in de zaal, waaronder ik dan gerekend ben.

Generaal
Booth

Als de heilsoldaten hunne liederen begonnen vonden mijne geburen het geestig straatliedertje met te zingen.

Toen de gewone geldomhaling gebeurde, vonden men middel verdachte liefstalligheden aan de collecterende meisjes te vertellen. Maar het geestigst van al vond mijn gebuur, die het achterste zijner keel bijeenverzamelde en het in 't gezangboek *uitspuwde*, wat dan ook eenparige navolging vond. Ik stond weer alleen om die daden af te keuren. Tot op heden heeft men mij dat niet vergeven. En die heeren die voor intellectueelen willen doorgaan pochen nog altijd in gezelschappen op hunne heldendaden van over 20 jaar.

En toch vloek ik u niet, mijn geliefd Vlaanderen met uwe brutale bevolking en uwe ongestuvige streken. Waart gij het niet dat Amsterdam zijn Vondel gaaft, Beethoven aan Duitschland en Rubens aan Europa? Was het niet op uwen grond, mijn geliefd Antwerpen, dat het intellectuele Europa in 1521 zich ontmoette, in de personen van Erasmus, Thomas Morus, Hans Holbein en Albrecht Durer, waar zij dan Quinten Matsys en Appelmans vonden die toen aan hunne meesterstukken wrochten.

Het zal dan ook niemand verwonderen als ik zeg dat het begrip *Vaderlandsliefde* zeer aardige vormen heeft aangenomen in ons landje. Ik bedoel niet de officieele vaderlandsliefde die in alle landen dezelfde uitingen vindt, neen ik bedoel de spontane liefde die in elk bewust menschelijk wezen huischt.

Zoo zult ge langs den eenen kant uitdrukkingen vinden die met karvrachten kunnen aangebracht worden zooals deze :

Nous ne sommes point Belges et c'est à la « jeune Belgique » de protester, si elle veut. Wallons, Liégeois, nous sommes Français de race à plus juste titre que les Normands ou les Méridionaux. « La Wallonie van Luik 1895. »

Zeer kwalijk kunnen wij het eigenlijk den Walen niet nemen dat zij de stem der natuur niet willen versmachten door een opgelegd artificieel Belgisch patriotisme dat er niet inwil.

Terwijl aan de andere zijde bij het min door-drijvende, meer bezadigde, maar ook meer onderworpen Vlaamsche volk ook meer gelatene uitdrukkingen van gang zijn.

Zoo hoorde ik over een twintigtal jaren de schoone Paster van Ingoyghem, Hugo Verriest, wien over twee jaren zulke onbeschrijfelijk schoone hulde gebracht werd op zijn nederig dorpje, door heel het toegestroomde Vlaamsche volk en die zoo goed zijn arme, ongelukkige, zwoegende Volk vertegenwoordigt in heel zijne verlatenheid. Zoo hoorde ik hem zeggen, dat als een zielekreet opwelde uit zijn binnenste : « Wiender ginds op 't platte land kennen » 't Belgische vaderland op twee wiezen : De eerste » als onze jongens de mannenjaren gaan bereiken » en hun door den veldwachter hun miliciebrief » thuis bezorgd wordt, hun aankondigende dat zij » hun tol aan de bloedwet moeten komen brengen. » En tweedens op lateren leeftijd gekomen door de » belastingbrieven die ons op gepaste tijdstippen » zullen komen herinneren, dat wij onze zoo rare » en zoo duurgewonnen centen naar den ontvanger » moeten brengen, die ze dan naar Brussel zal verzenden waar zij zoo lichtzinnig zullen verteerd » worden zonder de minste achterdocht. (1)

Hugo Verriest

Ge ziet het lezer die ontboezemingen zijn eer van negatieven aard langs beide kanten.

N een, zoolang mijn landje niet evenveel Nobel-prijzen zal kunnen toonen als het kleinere en nederige Nederland, dat met 5 tegen 0 wetenschappelijke Nobelprijzen uit het strijdperk komt, maar toch voor een verachtend boerenvolk door mijne landgenoten versleten wordt, zoolang blijf ik het ware Nederland boven den valschen schijn van België verkiezen.

W. B. B.

1) Niet tekstuel.

OO ik thans speciaal over Antwerpen spreek, is het niet zoo er wanklanken te voorschijn komen dat ik speciaal onze burgervaders wil criticeeren. Neen, zij deelen in den algemeenen lagen stand onzer bevolking en weten niet beter. De Francken en Straussen hebben ongelukkiglijk niet alles te zeggen.

Antwerpen. Het zoogezegde rijke Antwerpen heeft een welvarendigheidsbudget van rond de 2,400,000 fr., niet meegerekend de opbrengst van het actief der Burgerlijke Godshuizen en van het Weldadigheidsbureau, die een prachtig sommetje aanwijzen, en als men nog daarbij rekent de private en katholieke liefdadigheid, die niet te versmaden is, dan komen we misschien tot eene som van 5 miljoen die jaarlijks aan onze behoeftige bevolking uitgedeeld wordt. Er is toch is er plaats voor vreemden vermits er een Hollandsche colonie is, ik denk zoo wat rond de 26,000, die niet allen in de weelde zwemmen maar degelijke werklieden zijn.

De stad Antwerpen bezigt jaarlijks rond de 5,900 bedienden en werklieden die het sommeke van 13 à 14 miljoen opstrijken, en zeggen dat daar geen tram, gas, electriciteit of waterleiding in begrepen zijn; maar dat deze nog met zeer nadeelige contracten aan vreemde maatschappijen vergund zijn, die joviaal doen betalen de slechte waar die zij aan de bevolking verkoopen.

Onze dooden moeten we nog zelf begraven, maar het graan uit de schepen halen met graanzuigend dat zal de Stad doen.

Miljoenen uitgeven voor natuur- en stedschoonheden de stad, maar in 't hart der stad puinhoopen scheppen, die vier verschillende achtereenvolgende burgemeesterschappen manhaftig het hoofd geboden hebben en die daar liggen blijven als een bijouke,

goed bewaard door een prachtig traliwerk 'lijk de juweelen van de kroon. (1)

3 verschillende officieele schouwburgen oprichten en onderhouden met zeer veel geld, nog een vierde daarbij voegen voor de jaarlijksche toelage, en dat alles onder voorwendsel van kunst en volksveredeling, maar dat met die beide zooveel gemeens hebben als paardwedrennen met landbouw; en die dan nog daarbij regelmatig van de 7 dagen der week 5 «schorsing» spelen, bij gebrek aan belangstelling.

Ik zal niet zeggen dat het in andere steden beter of slechter is, dat weet ik niet, maar zij zullen toch evenals Antwerpen de algemeene tare dragen.

En dan hebt ge nog daarbij het nooit verzadigde **Brussel** centraliseerende Brussel, dat alle goede Belgische elementen in zijne muren trekt, en alle mogelijke spitsvondigheden zal weten te vinden om het zoo rare geld te Brussel te doen verteren. Bijv.: het aanleggen van onnuttige onderaardsche spoorwegen Nord-Midi, die de stad van eenige vuile kwartieren zal verlossen maar de Belgen op 100 miljoen zal komen te staan.

Het bouwen van Ecoles Militaires, Cinquantenaires, Musées de Tervueren en Gerechtshoven dat de bevolking op misschien 300 miljoen zal komen. Tot zelfs hun Jardin-Botanique en Museum van Schoone Kunsten wist de stad Brussel aan het gouvernement te verkoopen; zoodat ze van den onderhoud af waren en rond de 13 miljoen in kas kregen. Terwijl de stad Antwerpen joviaal moet betalen de vage gronden van het oud Arsenaal en der vervallen omheining. Brussel krijgt een Forêt de Soignes terwijl Antwerpen met zijn geld een Nachtegalenpark

1) De vage gronden van het gesloten zinnelozegezicht op den hoek der Kronenburg- en Nationalestraten. De lezer vergeve mij de banaliteit van het afschilderen van deze Antwerpsche toestanden, maar zij schilderen zoo schoon onze manier van denken en doen, en zijn als de vroolijke noot in deze sombere weeklacht.

van rond de 12 miljoen en eene feestzaal van ettelijke miljoenen aanlegde wier onontbeerlijkheid zich niet erg deed gevoelen.

Een halve hectaar grond van den kruidtuin te Brussel draagt meer bronzen kunststukken, betaald met de algemeene Belgische staatspenningen, dan heel het overige gedeelte van gansch België. Men kan ook eens een oogslag werpen op den zuidelijken gevel van het museum van oude meesters.

Ook doen wij aan Congolees beschavingswerk waar wij benevens onze humanitaire oogmerken ook het programma koesterden van het leggen van een ijzerenwegnet van 6,000 kilometers uitbreiding : als er in heel België 4,800 kilometers ijzeren wegen liggen, wat 75 jaren werk en 4 miljard gekost heeft. (1)

Ge ziet het lezer, men zou zeggen dat men in België niet heeft leeren cijferen ; overal mangel aan gezond oordeel en gezonde menschenzin, maar overal grootheidswaanzin.

Waarom duldt Antwerpen in zijn Gemeenteraad en Schepencollegie 3 of 4 Walen en Vlaamsch-haters ? Of is dit een bewijs der superioriteit der Walen ?

Waanleche
superioriteit

Waarom zendt Antwerpen Walen naar de Staten-kamers om zijne belangen te vertegenwoordigen ?

Als Luik dreigt in de Maas te werpen zoo een Vlaming (betwistbare) als bestuurder van Muziekconservatorium tot haar zou komen.

Tot zelfs de socialistische partij die het in dit arme Antwerpen tot een enkelen vertegenwoordiger heel weten te brengen, vindt de noodzakelijkheid daar een Waal voor te nemen die er een gegaloneerd knecht op na houdt.

1) De tegenwoordige statistieken geven allen rond de 8500 kilometers voor België op. Dat is niet juist. Daar is in begrepen de stoomtrams wier aanleggingsprijs slechts met tienduizenden kost, wat de groote ijzerenwegen met honderdduizenden kosten.

Om ons politiek en financieel leven te schetsen, zou ik in het levende leven moeten grijpen van mij nog omringende personen en instellingen, en zulks wensch ik op 't oogenblik niet te doen. Het weze mij genoeg u te zeggen, zonder vrees voor tegenspraak van wie ook, dat geen land ter wereld zulk erbarmelijk financiewezen heeft als België, met zijne naamlooze maatschappijen, met hunne aandelen van 1ste, 2^e, 3^e tot zelf 4^e rang stichtersaandelen zonder waarde; met zijne inschikkelijke wetten die zelfs niet eens toegepast worden; en waar regelmatig de onvoorzichtige maar zoo duur gewonnen spaarcenten door eene bende gewetenlooze schuimers overgeslagen worden in waardelooze papieren.

Onze pers en politiek leven die de verkenners zijn van alle maatschappelijk leven staan op dezelfde hoogte of liever laagte als het overige van ons wezen. De Nederlandsche pers die tegenwoordig België binnenstroomt doet beter dan alle bewijsvoeringen uitschijnen, de breedte der kloof die heerscht tusschen Noord en Zuid.

Het terrein der binnenlandsche politiek is zoo glibberig, maar toch durf ik zeggen: dat, wat er deze laatste 15 jaar in België gebeurd is op politiek gebied door de grootste maar allerhoogste beheerders en hunne omgeving totaal onmogelijk zou wezen in elk ander land. Men denke slechts, om één enkeltje te noemen, aan die 50 miljoen frank die verdwenen waren uit de kas van den Congostaat; aan die volksvertegenwoordiger, die het gouvernement van België vertegenwoordigende in den beheerraad der maatschappij... bij eene kapitale stemming, tegen de regeering stemde en haar in minderheid bracht, zijn land aldus een verlies van rond de 10 miljoen berokkende.

De waardigheid der balie gedooft niet dat er in 't Nederlandsch gepleit worde voor de rechtbank in 't Vlaamsche land», is een algemeen

aangenomen vooroordeel in zekere hooge middens. Maar twee onschuldige Vlamingen beschuldigen, veroordeelen, en terechtstellen, op de Groote Markt te Doornik, zonder dat zij maar het minste woord van heel de proceduur verstaan hadden, en van een gendarm hun doodvonnis moesten vernemen, die hun met de hand het gekende gebaar van hoofd afkappen toonde. Hunne onschuld is sedert lang gebleken; maar hunne eerherstelling is nog niet gekomen. De minste Hottentot in het donkerste Afrika heeft meer aanspraak te maken op eerbiediging van de rechten van den mensch, dan de afstammelingen van Quinten Matsys en Rubens op hunnen moedergrond.

« Le lieu le plus tragique de la terre, c'est Metz », roept Maurice Barrès uit, in de veronderstelling dat de Lorreinsche kinderen het onderwijs zouden ontvangen in eene vreemde taal. (1)

« Maar, antwoordt daarop in een van zijne redevoeringen « de Brabantsche Leeuwerik » Pol De Mont, met welke woorden van bitterheid en tranen zou de Fransche schrijver, indien hij bekend was met de hier bestaande toestanden, dan wel ons Arm Vlaanderen bestempelen, de streek, waar niet op de bevolking van een enkele stad, maar op de geheele gezamenlijke bevolking, juist de zelfde proefneming « *in anima vili* » sedert weldra tachtig jaar wordt voortgezet. »

En zoo hebben we dan een volk gekregen, waarvan de geestesaristokraten zich met hart en

1) Deze bevestiging blijft natuurlijk voor rekening van M. Barrès.

2) Deze woorden werden uitgesproken op de protestmeeting tegen majoor Kopaf te Antwerpen, toen een overste der Burgerwacht, prachtexemplaar van autoritair parvenuisme, een Antwerpse burger, die hem tot eerbiediging van 's lands taalwetten herinneren wilde, daarvoor als antwoord een sabelhoof op het hoofd bewak, die gelukkig niet tot het schedelklieven doorging. De gekloven hoed wordt als relikwie bewaard. Na eene kortstondige opflukkering van woede droeg dit volk het hoofd wat lager, en de majoor in kwestie werd, zoo ik me niet bedrieg, eenigen tijd later officieel bevorderd.

del in de cultuur onzer Zuiderburen werpen en hunne broeders misprijzend den rug toekeeren ; terwijl de anderen zich het ondankbare en hopeloze apostolaat opleggen : het opheffen van dit zoo laaggezonden volk.

Hopeloos is hij wel die strijd aan het hoofd van ons onmondige en ondankbare Vlaamache volk tegenover onze zoogezegde parvenus die in aanbidding knielen voor het ijdele en artificieele Frankrijk, tegenover die verfranschte regeering die Guido Gezelle's en Hugo Verriesten zal weten te straffen, zooals ze Jan Frans Willems en Conscience gevonden heeft, en zooals ze nu nog dichter René De Clercq en Dr. Jacob weet te treffen. Die strijd tegenover dit almachtig middenbestuur tegen welks wallen de sterkste wil en de vastberadenste overtuiging zich te pletter loopen.

Wij dragen de banier van ons verdrukte volk, de banier der minderen, der slaven, der rechtvaardigheid ; en zij, de anderen, die de vaan van den Gallischen Haan in Vlaanderen willen planten vinden steun en aanmoediging bij hoogerhand niet-tegenstaande hunne bijbedoelingen en hun dubbel spel.

Nemen we bijv. hun aanvoerder, Maurice Maeterlinck, wiens reputatie schromelijk overschat is en wien veeleer de naam van *cabotin* dan van denker mag toegeslingerd worden.

Maurice
Maeterlinck

Welnu, te Gent geboren, Vlaming dus, heeft hij vriendelijk het stof zijner vaderstad van zijne schoenen geschud, om in de schaduw van het Fransche Panthéon te gaan leven, zonder hoop op terugkeer.

De Belgische nationaliteit zwoer hij af om de Fransche aan te nemen, en zich aldus in de Académie Française te kunnen laten opnemen, tot hier-toe gelukte zulks niet.

In 1912, bij de 600de verjaring van den Gulden Sporenslag, werd hem, als terugbots, eene fameuze

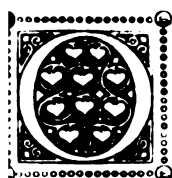
afzweeping toegediend van zijn volk in onze couranten en meetings met benamingen zooals : *Een vogel die zijn eigen nest bevuilt, Wiens brood men eet diens woord men spreekt, De Gentsche Aterlin* en dergelijke meer.

Heeft hij zelf het Belgisch Gouvernement geen publieken kantslag toegediend met den vijfjaarlijken prijs van tooneelletterkunde te weigeren onder voorwendsel dat het eene regeering was van verachterde reactionnaires.

Zijn volk is 't slechtste der wereld, dat geeft hij toe, maar de boomen van zijn land zijn de schoonste. En nu slaat die man de trom voor de zelfde België, maar niet zonder bijbedoeling lezer.

Was hij het niet die in 't begin van den oorlog in vervoering uitriep ; dat wij Belgen fier moesten wezen aan de spits te staan der natien die strijden om 't germanendom uit te roeien.

En zoo konden wij het schouwspel bijwonen een heele hoop geestesaristokraten geestdriftig te hooren juichen bij den onvermijdelijken en zeer aanstaanden dood van hun eigen ras.

P volkenkundig (1) standpunt dus eene leugen en ketterij ; op sociaal gebied een puinhoop ; op economisch gebied een rouwend slagveld ; op zedelijk gebied negatief ; en op intellectueel gebied onbeduidend, zoo komen we vóór na dit 85-jarig eenzijdig bestuur ; wij, eens het schoonste en werkzaamste volk van Europa.

Waar, op de 100 inwoners, er thans 30 zijn die het licht van lezen en schrijven moeten missen ; waar op de 5 inwoners er één is die het schandebrood moet eten ; waar zielsgenot en zielepijn de hoogte bereiken van die van het redeloos dier ; waar dronkenschap en liederlijkheid nationale deugden zijn en saamhoorigheid een ongekend gevoelen is ; waar de veerkracht zoodanig verslapt is dat er, na zamaandelijksch streiken, hongerdood moet dreigen, om ons volk te doen besluiten het stof van zijne schoenen te schudden en gastvrijer oorden op te zoeken, zooals laatst met de bevolking van Roesselaere gebeurde, die met honderden gezinnen te gelijk naar Amerika trokken om nooit meer hunnen gevloekten geboortegrond onder de voeten te krijgen.

Het armste volk der wereld en het minste uitwikkelingen.

Nu is ons volk verlaten, de regeerders gevluht na alle verkeerswegen vernietigd of meegenomen te hebben (2) ; onze Vlaamsche voormannen, die ons trouw bleven, bedreigd en geterroriseerd zoo zij iets

1) Vergelijkingen op ethnographisch gebied met het federatieve en vrije Zwitserland met zijne zelfstandige kantons, houdt geen oogenblik steek.

2) Overzetboten te Antwerpen.

durven doen dat de ellende zou lenigen kunnen van ons beproefd volk (1). Haat en gramschap worden ons van alle kanten ingespoten, en onmondiger dan ooit staan wij hier.

Waar blijft gij toch, voormannen, die ons volk lief hebt voor zich zelf en nog niet verblind zijt door het schitteren eener minister-portefeuille? Vergeet gij de woorden van Professor Paul Fredericq, als hij zegt: « ... dat voor Vlaanderen de grootste crisis ontstaan is bij de geboorte van België, dat is in 1830 » ? Dat wil zeggen, dat al de Fransche en Spaansche overheerschingen Vlaanderen niet zoo dicht bij den grafkuil gebracht hebben als de opeenvolgende Belgische regeeringen sedert 1830.

Waarom spreekt gij niet, nu ons volk leiders noodig heeft, of was het U genoeg van tijd tot tijd een uwer discours te kunnen plaatsén, of een platoniek protest uit te brengen?

't Vlaamsch in Vlaanderen is slechts het middel, niet het doel van ons streven? Dat staat hooger.

« Wij zullen met misprijzen afwijzen de gunsten die de Duitschers ons aanbieden. » (2)

Neen, duizendmaal neen, wij wijzen niets af.

De voorbijdrijvende plank is den onderdoppen-den drenkeling van God gezonden.

De woorden hebben voor ons alle kracht verloren; de betwistbare ridderlijke gebaren laten wij aan onze theatraal aangelegde zuiderburen.

Geen spraak van gunsten.

Onze moeder Dietsch weer d'eereplaats die haar toekomt in haar huis.

Geen verschoppeling meer.

De wet op de leerplicht toegepast.

Welkom lieve Zonne.

1) Men zie de gevallen De Clercq-Jacob.

2) Van Cauwelaert.

Sociale wetten en gewetensvol toezicht op den arbeid.

Wij begroeten U. Geene slavenkudden meer in onze streken.

Welkom! Welkom! Driemaal welkom!

En wat zeggen van die heeren Flaminganten, professors aan de Gentsche Universiteit, die weigeren in 't Nederlandsch te doceeren omdat de Duitser het vraagt?

Ons Vlaamsch bestaan is ons dierbaarder dan het applaus van de heele wereld.

Vergankelijk en kortstondig is de gunst der wereld; de invloed van het oogenblik beheerscht die, en ons volk moet eeuwig wezen.

Waar is die wereldverachting gebleven waaronder de Engelschen over 15 jaar gebukt gingen, toen ze zich die 24,000 vrouwen- en kindermoorden van de Transvaalsche concentratiekampen op het geweten laadden? Er is geen spraak meer van.

En waar dat wereldapplaus, dat den Boerentrio Delarey, Botha, Dewet op hunne rondreis overal begroette?

Thans staan zij zelf als vijanden tegenover elkander, en hij die toen de grootste scheen, staat thans aan de zijde van de bloedvijanden van zijn ras met de judaspenningen in de hand.

Delarey is gevallen onder den kogel eens verachtelijken sluipmoordenaars.

Terwijl de oude antieke De Wet, die zijn volk zoo lief heeft voor zichzelf, als een verrader aan den muur gespijkerd wordt!

Een ordewoord aan de pers, benevens het noodige goud, en heel de wereld zal Abel als de moordenaar van Caïn verachten, en de reusachtige Jopie Fourie voor een nieteling doen doorgaan!

De Laveleye vraagt ons ergens of wij niet liever omgaan met een vreemdeling met beschaafde manieren, dan met een plumpe, brutale landgenoot! Geen enkel beschaafd mensch zal ontkennend

daarop antwoorden. Onze broeder, die een perfect brut is, zullen wij zeker opzij laten voor een ordentelijk Chinees ; maar het is juist daarom dat wij onze zoogezegde broeders, de Walen, die wij niet kennen als door een mislukt huwelijk, en aan wie zijde wij gedurende 85 jaren een leven van verstoting en martelaar hebben moeten uitstaan, dat wij thans de oogen naar andere zijde richten.

Wij verloochenen onze voormannen, met hunne stalen gezichten en gebeeldhouwde koppen die te huis verloochenen wat ze een uur te voren op de tribunen als heilig verkondigden, en onze heilige zaak als letterkundig dilettantisme of spreekgelegenheid beschouwden.

Wij breken af met onze leiders die, in het verre en ontzenuwende Brussel, de wanhoopskreten gingen versmachten, die in hunne omgeving opstijgen, en niets gedaan hebben om ons volk uit dien modderpoel op te richten.

De tranen van bloed en vuur die ons volk gedurende 85 jaren de ingewanden verschroeiden eischen wedervergelding !

**Vlaanderen eischt
onbelemmerd meesterschap
over
zijn eigen lotsbestemming
dus
Een volledig Zelfbestuur**

En wij bouwen op, ja, wij zullen bouwen op de puinen van ons vernield Vlaanderen, een nieuw Vlaanderen dat zich zelve is van hoog tot laag; waar allen een zelfde beschaafde taal spreken zullen en dezelfde gevoelens van schoonheid, rootheid en solidariteit zullen koesteren; waar kunsten en wetenschappen zullen bloeien voor en door het volk, in op te richten kunsthallen, en die er plaats moeten innemen van onze ongezonde en verbeestende drankhuizen, die tot het tiende van hun getal moeten versmelten; waar die dierlijke heid met zijne hongerloozen en de zoogezegde eefdadigheid tot het verleden zullen behooren, en ieder in staat zal wezen voor hem en de zijnen het onderhoud te verdienen.

En in afwachting dat een band van broederlijkheid al de volkeren van den aardbodem zal samenloeren, en die zoogezegde nationale liederen van onze twistzieke volkjes zullen vervangen zijn door die eeuwigdreunende orgeltonen van onze zee- en boschvlakten, die in Oost en West hetzelfde lied in vrede zingen; zullen wij voor de bevolking van ons jong en heropbloeiend Vlaanderen tempels bouwen gewijd aan de schoonheid, de goedheid en het mysterieuze van het leven, of zullen wij ons vergaderen in onze bosschen of vlakten, waar zij, die geroepen zijn ons voor te lichten, ons de schoonheid en de almacht van den Schepper zullen weten verkonden. En dan zal de brandende zonne ons volk geen vijand meer wezen, de arbeid geen vloek op het leven geen verdoemenis. Dan zal ook ons volk de nachtegaal hooren zingen, wij zullen ook de beekjes hooren murmelen en de winden door de bosschen suizen.

Ons volk zal den Heere danken voor zijn bestaan!

Leve Vlaanderen!!!

CLAUDIUS SEVERUS.